

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 3.10.2008
KOM(2008) 635 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS
EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI,
EUROPOS EKONOMINIŲ IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI
IR REGIONŲ KOMITETUI**

**Geresnė darbo ir gyvenimo pusiausvyra: didesnė parama siekiant profesinio, asmeninio
ir šeimos gyvenimo suderinimo**

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS
EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI,
EUROPOS EKONOMINIŲ IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI
IR REGIONŲ KOMITETUI**

**Geresnė darbo ir gyvenimo pusiausvyra: didesnė parama siekiant profesinio, asmeninio
ir šeimos gyvenimo suderinimo**

1. ĮVADAS

Derindami profesinio, asmeninio ir šeimos gyvenimo aspektus vyrai ir moterys visų pirma priima asmeninius sprendimus. Žmonės derina vienas kitam prieštaraujančius poreikius, o tai atsiliepia viešajai politikai, pavyzdžiui, tai veikia dalyvavimą darbo rinkoje ir vaisingumo procentą. Savo ruožtu viešoji politika daro įtaką žmonių sprendimams, pavyzdžiui: nustatomos juridinės teisės į atostogas dėl šeiminių priežasčių ir į valstybės užtikrinamą vaikų ir kitų priklausomų asmenų priežiūrą, daromas poveikis tokiems veiksniams, kaip parduotuvių darbo laikas arba dieną mokykloje praleidžiamo laiko trukmė. Nors dažniau daugiau dėmesio buvo skiriama tam, kaip paremti suderinimo sprendimus tų žmonių, kurie yra arba nori būti įdarbinti kito asmens, šie klausimai yra vienodai svarbūs ir savarankiškai dirbantiems asmenims.

Strategija, kaip paremti minėtus suderinimo sprendimus, grindžiama daugeliu komponentų, ir čia reikia įvairių veikėjų įsipareigojimo. Pagrindiniai įvairių politikos sričių komponentai yra vaikų priežiūros infrastruktūra, teisė į atostogas ir lanksčiojo darbo laiko sistema, o įgaliojimai yra pasiskirstę Europos, nacionaliniu ir vietos lygiu bei tarp socialinių partnerių Europos, nacionaliniu ir sektorių lygiu.

Europos Sąjungos vaidmuo šioje srityje yra palyginti ribotas, tačiau nuo suderinimo politikos sėkmės priklauso, ar bus pasiekti pagrindiniai ES tikslai, visų pirma – sukurti daugiau ir geresnių darbo vietų. Todėl šiame komunikate apžvelgiama dabartinė padėtis ir nurodomi veiksmai, kurių imamasi teisės aktų sistemai kurti, įskaitant prie šio komunikato pridedamus pasiūlymus.

2. SUDERINIMO POLITIKA, KURIA REMIAMI PAGRINDINIAI POLITIKOS TIKSLAI

Sėkmingas darbo ir asmeninio gyvenimo suderinimas, nagrinėjant Europos Sąjungos lygiu, visų pirma yra susijęs su keletu pagrindinių politikos tikslų.

Apie suderinimą kalbama 2000 m. priimtoje **Lisabonos strategijoje**. 2005 m. atnaujintoje Lisabonos strategijoje¹ labiau pabrėžtas ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas bei pripažinta, kad, siekiant sėkmingai įgyvendinti strategiją, darbo rinkoje reikia panaudoti didžiulį moterų darbo jėgos potencialą. 2005 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba pabrėžė indėlį, kurį gali įnešti darbo ir šeimos gyvenimo suderinimo priemonės, kurias įgyvendinus daugiau žmonių įsilietų į darbo rinką. Nustatydamą moterų užimtumo lygio tikslą (60 %),

¹ COM(2005) 24.

kuris buvo mažesnis nei bendras tikslas (70 %), Taryba vis dėlto pripažino, kad užimtumo srityje lyčių pusiausvyra labai pažeista.

Lyčių pusiausvyros stokos aspektas nagrinėjamas Lisabonos strategijai paremti skirtose integruotose gairėse, šiai paramai panaudojant ir suderinimo politikos priemones, tačiau, kaip teigiama 2007–2008 m. jungtinėje užimtumo ataskaitoje² „pažanga lyčių lygybės srityje yra nevienoda“ ir „daug valstybių narių dar toli gražu nėra pasiekusios su vaikų priežiūra susijusių tikslų, o daugelis jų šių tikslų net nėra įtraukusios į nacionalines strategijas“. Vis dėlto moterų užimtumas buvo pagrindinė varomoji jėga, dėl kurios užimtumas paskutiniu metu ES nuolat augo. 2000–2007 m. ES–27 dirbančių žmonių skaičius padidėjo 14,6 mln., iš kurių 9,2 mln. buvo moterys. Moterų (15–64 m. amžiaus) užimtumo lygis augo kiekvienais metais ir 2007 m. buvo 58,3 % – šis lygis buvo 4,6 procentinio punkto didesnis už 2000 m. buvusį lygį, ir tai rodo, kad 2010 m. numatytą 60 % tikslą visai įmanoma pasiekti.

Tai išpūdingas laimėjimas, tačiau jo poveikis **lyčių lygybei** buvo mažiau pastebimas. Sutartimi³ reikalaujama, kad ES siektų pašalinti moterų ir vyrų nelygybės apraiškas ir diegtų jų lygybę visose savo veiklos srityse. Vis dėlto rodikliai, apibrėžiantys darbo užmokestį, darbo rinkos susiskaldymą ir moterų, dalyvaujančių priimančias sprendimus, skaičių, paskutiniu metu ne itin gerėjo. Visų pirma 15 % darbo užmokesčio skirtumas⁴ nuo 2003 m. išliko pastovus, o nuo 2000 m. sumažėjo tik vienu procentiniu punktu. Kaip Komisija pabrėžė metinėje ataskaitoje dėl moterų ir vyrų lygybės⁵, „įgyvendinant Europos ekonomikos augimo ir užimtumo strategiją dėtos didelės pastangos kurti moterims naujas ir geresnes darbo vietas („more and better jobs“) leido pasiekti geresnių kiekybinių, bet ne kokybinių rezultatų.“

Ši padėtis vargu ar pasikeis, kol nebus lyčių pusiausvyros priimančias suderinimą užtikrinančius sprendimus (pavyzdžiui, darbas ne visą darbo dieną ar atostogos dėl šeiminių priežasčių) ir kol labai skirsis moterų, kurios turi vaikų, ir moterų, kurios neturi vaikų, užimtumo lygis. Bendras abiejų grupių užimtumo lygis 2000–2007 m. didėjo, tačiau išlieka 12 procentinių punktų šių grupių skirtumas.

Suderinimo politikos svarba **demografiniam atsinaujinimui** dabar aiškiai pripažinta Europos lygiu⁶. Ši politika, senėjant gyventojams ir mažėjant vaisingumo procentui, gali paremti moteris ir vyrus, kurie rūpinasi senesniais priklausomais asmenimis, ir padėti lengviau suderinti tėvystę ir darbą. Taip pat akivaizdu, kad valstybėse narėse, kurios vykdo veiksmingą politiką, padedančią moterims ir vyrams suderinti darbą ir pareigas šeimai, yra didesnis vaisingumo procentas ir didesnis moterų užimtumo lygis. Be to, pripažįstama, kad turėti aukštos kvalifikacijos darbą yra apskritai geriausias saugiklis nuo socialinės atskirties ir skurdo. Todėl prieinamų kokybiškų vaikų ir kitų priklausomų asmenų priežiūros paslaugų užtikrinimas buvo ypač pabrėžtas atsižvelgiant į **aktyvios įtraukties** politiką⁷. Kaip pabrėžta

² 2008 m. vasario 29 d. Tarybos patvirtintos ir 2008 m. kovo 3 d. paskelbtos 2007–2008 m. jungtinės užimtumo ataskaitos 9 puslapyje. 4–ame ataskaitos puslapyje kritikuojamas faktas, kad „Europos darbo rinkų gebėjimas reaguoti į globalizacijos iššūkius ir senėjimo problemas vis dar yra nepakankamas“.

³ 2 straipsnis ir 3 straipsnio 2 dalis.

⁴ „Moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumas“ rodo vidutinio moterų ir vyrų valandos atlyginimo prieš mokesčių atskaitymą skirtumą, skaičiuojant visos ekonomikos mastu. Žr. *Kovoti su moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumu*, COM(2007) 424.

⁵ COM(2008) 10.

⁶ *Skatinti kartu solidarumą*, COM(2007) 244.

⁷ COM(2007) 620.

2008 m. Socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties bendroje ataskaitoje⁸, strategija, kuria siekiama suteikti tėvams daugiau galimybių patekti į darbo rinką ir išlikti joje, teikiant pagalbos ieškant darbo paslaugas bei skiriant atitinkamas pašalpas, taip pat yra labai svarbus kovos su vaikų skurdu veiksnys.

Ataskaitoje pripažinta, kad suderinimo priemonės, t. y. tos, kurios didina vaikų priežiūros kokybę ir tų paslaugų prieinamumą, yra labai svarbios, o kartu pabrėžta, kaip svarbu nagrinėti tokias priemones, kaip darbo intensyvumas ir kokybiškos darbo vietos.

Kaip minėta, daug veikėjų – taip pat ir Europos lygiu – yra įtraukta į suderinimo politikos kūrimą ir įgyvendinimą.

Moterų ir vyrų lygybės gairėse 2006–2010 m.⁹ **Komisija** geresnį suderinimą nurodė kaip vieną iš šešių prioritetinių sričių, o šioje srityje nustatytos priemonės yra glaudžiai susijusios su panašiu prioritetu siekti vienodos moterų ir vyrų ekonominės nepriklausomybės.

Šis prioritetas buvo įtrauktas į Europos lyčių lygybės pakta, dėl kurio susitarta 2006 m. kovo mėn. vykusioje **Europos Vadovų Taryboje**, taip pat įtrauktas į bendrą Vokietijos, Portugalijos ir Slovėnijos pirmininkavimo ES 2007–2008 m.¹⁰ programą ir deklaracijas. 2008 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadose nurodyta, kad reikėtų didinti galimybes naudotis kokybiškomis vaikų priežiūros paslaugomis ir padaryti jas prieinamesnes, atsižvelgiant į nustatytus tikslus, bei dėti pastangas suderinimui paremti. Bendroje aštuoniolikos mėnesių pirmininkavimo ES programoje¹¹ iki 2009 m. pabaigos Prancūzija ir vėliau pirmininkausiančios Čekija ir Švedija taip pat įsipareigojo specialų dėmesį skirti priemonėms, kuriomis būtų gerinamas tiek moterų, tiek vyrų profesinės veiklos, šeimos ir asmeninio gyvenimo suderinimas.

Europos Parlamentas nuolat ragino tobulinti esamus Bendrijos teisės aktus dėl motinystės ir vaiko priežiūros atostogų¹², o 2008 m. gegužės mėn. pateiktuose pasiūlymuose iš dalies keisti Užimtumo politikos gaires paragino nustatyti vaiko priežiūros ir kitokias atostogų schemas¹³. Europos Parlamentas savo 2008 m. vasario 21 d. rezoliucijoje dėl Europos demografijos ateities¹⁴ paragino valstybes nares vadovautis pažangiąja patirtimi sprendžiant motinystės atostogų trukmės klausimus ir nurodė, kad įmanoma teigiama linkme keisti gimstamumo kreivę vykdant tinkamą viešąją politiką, kuriant šeimai ir vaikams palankią materialinę bei

⁸ http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/publications_en.htm. Taip pat žiūrėti Socialinės apsaugos komiteto įsteigtos vaikų skurdo ir vaikų gerovės klausimų darbo grupės pateiktą ataskaitą interneto svetainėje

⁹ http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/docs/social_inclusion/2008/child_poverty_en.pdf. COM(2006) 92.

¹⁰ 2007 m. gruodžio mėn. rezoliucijoje dėl moterų ir vyrų subalansuoto vaidmens užimtumo, augimo ir socialinės sanglaudos srityje Taryba pripažino, kad sunkumų derinant profesinę veiklą, šeimos bei asmeninį gyvenimą vis dar yra, ir paragino Komisiją, *inter alia*, įvertinti esamus Bendrijos teisės aktus, susijusius su suderinimu, ypač poveikį dalyvavimui darbo rinkoje.

¹¹ 2008 m. birželio 30 d. Tarybos dokumentas 11249/08 POLGEN 76.

¹² Pavyzdžiui, Rezoliucija 2003/2129(INI), P5_TA(2004)0152), 26 punktas.

¹³ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0207+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>

¹⁴ 2007/2156 (INI), 14 i 15 punktai interneto svetainėje <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0066+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>.

psichologinę aplinką. 2007 m. rugsėjo 27 d. rezoliucijoje¹⁵ Europos Parlamentas paragino valstybes nares sulgyinti motinystės ir vaiko priežiūros atostogų išmokų sąnaudas, siekiant užtikrinti, kad moterys nebebūtų brangesnė darbo jėga nei vyrai, ir pritarė konsultacijų su socialiniais partneriais procedūrai dėl suderinimo. Paremti darbo ir gyvenimo pusiausvyros siekimą buvo vienas iš keturių Lyčių lygybės srities veiksmų plano, dėl kurio 2005 m. susitarė Europos **socialiniai partneriai**, prioritetų. Paskutinėje šiai sričiai skirtoje metinėje ataskaitoje¹⁶ pabrėžiama, kad būtent šioje srityje nacionaliniai socialiniai partneriai pareiškia daugiausia iniciatyvų. Socialinių partnerių nurodyti pokyčiai apima priežiūros atostogų nustatymą arba pailginimą, lankstųjį darbo laiką ir priemones, kuriomis vyrai būtų skatinami rinktis galimas suderinimo priemones.

Todėl galima daryti išvadą, kad, nors niekas Europos lygiu neabejoja, kad suderinimo politikos reikia, jos neadekvatumas kartu su lyčių nelygybe renkantis suderinimo priemones reiškia, kad šios priemonės negali įnešti optimalaus indėlio siekiant pagrindinių ES politikos tikslų. Darbo ir gyvenimo pusiausvyros skatinimas iš tikrųjų sudaro realią galimybę suderinti saugumo ir lankstumo tikslus¹⁷ ir darbuotojams, ir darbdaviams, nors dažnai šie principai nurodomi kaip prieštaraujantys vienas kitam.

3. GERINTI PARAMĄ, SIEKiant SUDERINIMO

2008 m. Komisija metinėje politikos strategijoje priėmė išipareigojimą pasiūlyti naujų iniciatyvų šeimos ir profesinio gyvenimo suderinimui pagerinti. Toliau nurodytos priemonės dera su galimybių, prieinamumo ir solidarumo vertybėmis, kuriomis grindžiama Atnaujinta socialinė darbotvarkė¹⁸.

Teisės aktų pasiūlymai susiję su:

- darbuotojų juridinių teisių į atostogas dėl šeiminių priežasčių stiprinimu,
- vienodo požiūrio į savarankiškai dirbančius asmenis ir į jų sutuoktinius pagalbininkus užtikrinimu.

Kokybiškos vaikų priežiūros paslaugos ir jų prieinamumas yra esminis veiksnys, lemiantis tėvų sprendimą dėl suderinimo. Atitinkamai prie teisės aktų pasiūlymų pridedama ataskaita, skirta valstybių narių padarytai pažangai, siekiant 2002 m. Barselonos Europos Vadovų Tarybos numatytų tikslų, susijusių su vaikų priežiūros institucijomis.

3.1. Atostogos dėl šeiminių priežasčių

Dabartinius svarstymus Komisija pradėjo 2006 m. inicijuodama oficialias konsultacijas su Europos socialiniais partneriais pagal Europos socialinio dialogo procedūrą. *Inter alia*, Europos socialiniams partneriams tai suteikia galimybę derėtis dėl susitarimų, kuriems vėliau gali būti suteikta teisės aktų galia. Pirmoji direktyva, dėl kurios buvo susitarta remiantis šia

¹⁵ [2007/2065\(INI\)](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2007-0423) interneto svetainėje <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2007-0423>, 13, 28 ir 29 punktai.

¹⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/social_dialogue/docs_en.htm.

¹⁷ Palyginkite COM(2007) 359 galutinis: Siekiant bendrų lankstumo ir užimtumo garantijų principų: derinant lankstumo ir užimtumo garantijas kurti daugiau ir geresnių darbo vietų.

¹⁸ COM(2008) 412.

procedūra, buvo grindžiama 1995 m. bendruoju susitarimu dėl tėvystės atostogų¹⁹ (toliau – vaiko priežiūros atostogų, angl. *parental leave*). Komisijos vykdytų konsultacijų dokumentuose²⁰ nagrinėtos teisės aktų leidybos ir kitos priemonės, kurios paremtų suderinimą, nustatyta keletas galimų kitų rūšių atostogų, kurios galėtų geriau atitikti darbuotojų poreikius derinti profesinį, asmeninį ir šeimos gyvenimą, kaip anai: tėvystės atostogos (trumpos atostogos, suteikiamos tėvui maždaug tuo metu, kai vaikas gimsta arba yra įsivaikinamas), įvaikinimo atostogos (panašios į motinystės atostogas ir suteikiamos maždaug to metu, kai vaikas yra įsivaikinamas) ir tėvų priežiūros atostogos (suteikiamos priklausomų šeimos narių priežiūrai).

Komisija taip pat pateikė būdų, kaip tobulinti motinystės apsaugos taisykles (Direktyva 92/82/EEB) ir bendrąjį susitarimą dėl tėvystės atostogų, kuris yra Direktyvos 96/34/EB priedas. Į pasiūlymus, susijusius su vaiko priežiūros atostogomis, įeina paskatos tėvui eiti vaiko priežiūros atostogų, užimtumo teisių apsauga ir diskriminavimo draudimas, tokių atostogų trukmė ir apmokėjimas, lankstumas imant vaiko priežiūros atostogas ir vaiko amžius.

Kitos Komisijos nurodytos priemonės – vaikų ir kitų priklausomų asmenų priežiūros infrastruktūra, naujas darbo pobūdis (taip pat ir nuotolinis darbas), vyrų skatinimas naudotis suderinimo galimybėmis.

2008 m. kovo mėn. Trišaliame socialiniame aukščiausiojo lygio susitikime pateiktoje ataskaitoje paskelbta, kad socialiniai partneriai susitarė dėl bendrų priemonių suderinimui paremti. 2008 m. liepos mėn. jie patvirtino savo ketinimus pradėti derybų procedūrą, nustatytą EB sutarties 138 straipsnyje, kad „būtų geriau pasiekti vaiko priežiūros atostogų direktyvos tikslai“. Kadangi negalima atmesti, kad derybose bus nagrinėjamos ir kitos atostogų dėl šeiminių priežasčių formos, pavyzdžiui, tėvystės, įvaikinimo ir kitų šeimos narių priežiūros atostogos, Komisija šiame etape neketina teikti pasiūlymų dėl vaiko priežiūros atostogų ar dėl kitų atostogų dėl šeiminių priežasčių. Socialiniai partneriai vis dėlto patvirtino, kad savo derybose jie neketina nagrinėti motinystės atostogų.

3.1.1. Direktyvos 92/85/EEB dėl motinystės apsaugos persvarstymas

Motinystės atostogos dėl vienos akivaizdžios priežasties skiriasi nuo kitų rūšių atostogų dėl šeiminių priežasčių, nes motinystės atostogų gali eiti tik motina. Komisija mano, kad yra tinkama pateikti pasiūlymą²¹ dabar, kad, socialiniams partneriams ėmusis peržiūrėti vaiko priežiūros atostogas, jie jau žinotų minimalią atostogų, kuriomis motina turėtų teisę naudotis, trukmę ir šias atostogas reglamentuojančias sąlygas po direktyvos persvarstymo. Pasiūlymai:

- pailginti minimalias motinystės atostogas nuo 14 iki 18 savaičių (atitinka Tarptautinės darbo organizacijos rekomendaciją),
- padidinti lankstumą, kad moterys galėtų lengviau nuspręsti, kada eiti motinystės atostogų – prieš gimdymą ar po jo,
- pagerinti moterų, kurios yra motinystės atostogose arba iš jų grįžta, užimtumo apsaugą.

¹⁹ 1996 m. birželio 3 d. Tarybos direktyva 96/34/EB dėl bendrojo susitarimo dėl tėvystės atostogų, sudaryto tarp UNICE, CEEP ir ETUC (OL L 145, 1996 6 19, p. 4).

²⁰ SEC(2006) 1245 ir SEC(2008) 571.

²¹ COM(2008) 600.

Tikimasi, kad dėl šių priemonių moterims po gimdymo bus lengviau likti darbo rinkoje, nes gali būti, kad į darbo rinką joms bus lengviau grįžti po ilgesnių motinystės atostogų, o ne imti vaiko priežiūros atostogas dar mažam vaikui prižiūrėti, kaip dažnai būna trumpesnių motinystės atostogų laikotarpių atvejais. Be to, sprendimas grįžti į darbą tampa lengvesnis, jeigu gerbiama moters užimtumo teisė. Atostogų suteikimo tvarkos ir šių atostogų apmokėjimo tobulinimas bei užimtumo teisių stiprinimas padės suderinti darbą ir šeimos gyvenimą ir gerinti moterų, turinčių vaikų, dalyvavimą darbo rinkoje.

3.1.2. Kiti pasiūlymai, susiję su atostogomis dėl šeiminių priežasčių

2008 m. liepos 10 d. raštu socialiniai partneriai pranešė, kad derybas norėtų pradėti rugsėjo mėn. Sutartyje nustatyto tokių derybų periodo (devynių mėnesių periodas, kuris gali būti pratęstas drauge nusprendus) pabaigoje Komisija, jeigu socialiniai partneriai to prašys, imsis būtinų veiksmų naujam susitarimui suteikti teisės akto galią, patvirtindama šį susitarimą kaip direktyvos pasiūlymą. Jeigu derybomis nesudaromas naujas susitarimas, Komisija, kaip ir numatyta antrojo etapo konsultacijų dokumente, nagrinės, ar pateikti pasiūlymus, kuriais būtų papildyti esami suderinimo srities teisės aktai.

Komisija atliko poveikio vertinimą²², susijusį su visais teisės aktų pasiūlymais, nurodytais socialiniams partneriams nusiųstame 2007 m. antrojo etapo konsultacijų dokumente. Nors šiuo metu Komisijos teikiamas pasiūlymas susijęs tik su motinystės atostogomis, kitų galimybių vertinimas socialiniams partneriams gali būti naudingas derantis.

3.2. Vienodas požiūris į savarankiškai dirbančius asmenis ir į jų sutuoktinius pagalbininkus

Subalansuoti šeimos gyvenimą ir darbą yra sunku ne tik kitų žmonių įdarbintiems vyrams ir moterims, bet ir savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų sutuoktiniams, kurie padeda dirbti pagal profesiją arba verslę. Direktyvoje 86/613/EEB nustatytas principas, kad vienodas požiūris taikomas ne tik įdarbintiems darbuotojams. Direktyvoje taip pat pripažinta, kad būtina nustatyti suderinimo priemones, ypač susijusias su motinyste.

Direktyvos poveikis buvo ribotas, o dėl neaiškių formuluočių ją sunku įgyvendinti. Tačiau veiksmų šioje srityje dabar reikia kaip niekada, ir šį poreikį skatina didėjantis suvokimas, kad verslininkystėje reikia kovoti su lyčių nelygybe. Viena iš šios nelygybės priežasčių gali būti savarankiškai dirbančių moterų socialinės apsaugos, visų pirma susijusios su motinyste, stoka arba visiškai nebuvimas²³. Apie 11 % savarankiškai dirbančių asmenų remiasi sutuoktinių pagalba tvarkant šeimos verslą. Trečdalis sutuoktinių pagalbininkų dirba daugiau kaip 25 valandas per savaitę, tačiau jie neturi apsaugos, jeigu įvyktų skyrybos su savarankiškai dirbančiu partneriu arba jeigu pastarasis mirtų.

Siekdama veiksmingiau įgyvendinti pirminėje direktyvoje nurodytus tikslus, Komisija nusprendė siūlyti panaikinti Direktyvą 86/613/EEB ir teikti naują direktyvą. Svarbiausi pasiūlymai²⁴:

²² SEC(2008) 2526.

²³ Komisijos tarnybų darbo dokumentas SEC(2008) 2001 – Poveikio vertinimas, pridamas prie Komisijos komunikato *Visų pirma galvokime apie mažuosius. Europos iniciatyva „Small Business Act“*, COM(2008) 394.

²⁴ COM(2008) 601.

- savarankiškai dirbančioms moterims ir sutuoktinėms pagalbininkėms arba partnerėms pagalbininkėms turėtų būti, joms paprašius, suteikiamos tokios pačios motinystės atostogos kaip darbuotojams Bendrijos teisėje nustatytosios Direktyva 92/85/EEB,
- sutuoktiniams pagalbininkams arba pagal nacionalinę teisę pripažintiems partneriams pagalbininkams paprašius, jiems turėtų būti suteikta galimybė dalyvauti toje pačioje socialinės apsaugos sistemoje, kurioje dalyvauja savarankiškai dirbantys asmenys, ir tomis pačiomis, kaip ir pastariesiems, taikomomis sąlygomis.

Tikimasi, kad dėl šių pakeitimų mažės kliūčių moterims tapti savarankiškai dirbančiomis, o kartu mažės ir sutuoktinių pagalbininkų pažeidžiamumas.

3.3. Ataskaita dėl vaikų priežiūros tikslų įgyvendinimo valstybėse narėse

2002 m. Barselonos Europos Vadovų Taryba valstybės nares paragino pašalinti kliūtis, trukdančias moterims būti darbo jėga, iškelddama tikslą, kad iki 2010 m. vaikų priežiūros paslaugos būtų užtikrintos ne mažiau kaip 90 % vyresnių kaip trejų metų, bet dar nelankančių mokyklos, amžiaus vaikų ir 33 % jaunesnių kaip trejų metų amžiaus vaikų. Šie tikslai tapo Europos užimtumo strategijos ir Lisabonos darbotvarkės sudėtine dalimi.

Prie komunikato pridedamoje ataskaitoje Komisija pabrėžė:

- daugumai valstybių narių nepavyks pasiekti šių tikslų, ypač susijusių su jaunesniais nei trejų metų amžiaus vaikais,
- jei yra vaikų priežiūros infrastruktūra, ji dažnai itin brangiai kainuoja arba jos darbo valandos nesuderinamos su darbu visą darbo dieną arba su darbu neįprastomis darbo valandomis,
- infrastruktūros kokybė (pavyzdžiui, personalo kvalifikacija ir personalo ir vaikų skaičiaus santykis) gali būti priežastis, kodėl tėvai atsisakys ja naudotis.

Neseniai Komisijai adresuotame rašte socialiniai partneriai pareiškė susirūpinimą, kad Barselonos tikslai nebus pasiekti, ir, nors ir pripažindami, kad atsakomybė dėl to pirmiausia tenka valstybių narių institucijoms, pasiūlė, kad socialiniai partneriai galėtų atlikti pagalbinių vaidmenį sprendžiant šiuos klausimus.

Atsižvelgdama į minėtą pažangos ataskaitą dėl su vaikų priežiūra susijusių tikslų, Komisija:

- stebės, kaip valstybės narės įgyvendina šios srities politiką pagal Ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategiją, teiks naujausią lyginamąją statistiką ir prireikus siūlys rekomendacijas toms šalims, kuriose politika silpnai įgyvendinama,
- analizuos vaikų priežiūros paslaugų pokyčius ir jų specifinį indėlį sprendžiant lyčių lygybės klausimą, visų pirma metinėje moterų ir vyrų lygybės klausimams skirtoje ataskaitoje, kuri pateikiama kiekvienam Europos Vadovų Tarybos susitikimui pavasarį,
- remsi keitimąsi geriausia šios srities praktika ir skatins mokslinius tyrimus, skirtus vaikų priežiūros sektoriaus darbo vietoms,

- skatins prieinamų kokybiškų vaikų priežiūros paslaugų plėtrą, taip pat ir visiškai panaudojant ES sanglaudos politikos potencialą, bendradarbiaudama su visomis suinteresuotosiomis šalimis (valstybėmis narėmis ir socialiniais partneriais).

3.4. Kiti veiksmai

Kaip minėta 2 skirsnyje, keletas politikos tikslų yra tiesiogiai susiję su suderinimo politika. Pavyzdžiui, įsteigus demografijos klausimų ekspertų grupę ir Europos aljansą už šeimą, bus skatinama diskusija ir keitimasis nuomonėmis suderinimo klausimais.

Vis dėlto suderinimo priemonėmis ir toliau daugiausia dėmesio bus skiriama lyčių lygybei, nes veiksmingas suderinimas yra išankstinė sąlyga vienodai ekonominei nepriklausomybei, kuri yra pirmasis Moterų ir vyrų lygybės gairių prioritetas. Komisija šiuo metu rengia vidurio laikotarpio ataskaitą dėl Moterų ir vyrų lygybės gairių įgyvendinimo. Dvi gairėms skirtos darbo programos 2007 m. ir 2008 m.²⁵ jau rodo, kad Komisija daro reikiamą pažangą įgyvendindama gairėse nurodytas priemones, tačiau reikia visų susijusių šalių įsipareigojimo, kad lyčių lygybės aspektai būtų veiksmingiau integruoti į socialinę ir ekonominę politiką.

Siekdama gerinti žinių apie suderinimo politiką lygį ir šiai politikai vertinti skirtas analizės priemones, Komisija:

- skatins valstybių narių keitimąsi geraja praktika ir šios praktikos viešinimą, pagrindinį dėmesį 2008 m. skirdama vaikų priežiūros užtikrinimui ir priemonėms, kuriomis būtų sprendžiami lyčių pusiausvyros stokos klausimai, susiję su atostogomis dėl šeiminių priežasčių,
- skatins, kad valstybės narės ir kiti veikėjai naudotųsi 2007 m. ir 2008 m. Komisijos parengtais vadovais dėl lyčių lygybės aspekto integravimo į užimtumo, socialinės įtraukties ir socialinės apsaugos politikos sritis²⁶,
- toliau kartu su valstybėmis narėmis plėtos bendrą, visą Europą apimančią bazę, kad statistika, susijusi su asmeninio, profesinio ir šeimos gyvenimo suderinimu (visų pirma susijusi su vaikų priežiūra), su lanksčiojo darbo laiko sąlygomis ir su atostogų dėl šeiminių priežasčių naudojimu, būtų teikiama laiku, būtų palyginama ir tinkama.

Baigiant reikia paminėti, kad ES sanglaudos politikos priemonėmis (visų pirma Europos socialinio fondo priemonėmis) bus tęsiamas bendras nacionalinio ir vietos lygio iniciatyvų, skirtų suderinimui, finansavimas, pavyzdžiui, bus teikiama parama vaikų ir kitų priklausomų asmenų priežiūros paslaugoms, teikiama parama slaugos darbuotojams mokytis ir jų kvalifikacijai kelti, parama darbdaviams, kurie savo darbuotojams pasiūlo daryti karjeros pertrauką, pasiūlo vaiko priežiūros ar kitas paramos šeimai paslaugas.

4. IŠVADOS

Komisija mano, kad dėl geresnio suderinimo priemonių rėmimo vyrai ir moterys turės didesnę pasirinkimo laisvę, kaip pasiekti dviejų gyvenimo pusių – asmeninio ir profesinio gyvenimo – pusiausvyrą, o kartu ši parama bus indėlis siekiant pagrindinių Europos Sąjungos politikos

²⁵ SEC 2007(537) ir SEC(2008)338.

²⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/gender_mainstreaming/tools_en.html.

tikslų, kaip antai: ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo, pažeidžiamų grupių socialinės įtraukties ir lyčių lygybės.

Patobulinus ir modernizavus šią sritį reglamentuojančius Europos teisės aktus, kas turėtų būti padaryta įgyvendinus prie šio komunikato pridedamus pasiūlymus ir vedant socialinių partnerių pradėtas derybas, moterys turės daugiau galimybių pasiekti didesnę ekonominę nepriklausomybę, o vyrai bus paskatinti vaidinti svarbesnį vaidmenį šeimos gyvenime. Norint išspręsti lyčių lygybės uždavinį Bendrijoje ir siekiant Lisabonos strategijos tikslų, veiksmai Bendrijos lygiu, kuriais nustatomi minimalūs įsipareigojimai pagerinti darbo, asmeninio ir šeimos gyvenimo suderinimą, yra būtini ir tinkami.

Už suderinimo priemonių kūrimą ir skatinimą pirmiausia yra atsakingos valstybės narės. Todėl Komisija jas ragina užtikrinti, kad šios priemonės būtų įgyvendinamos tokiu būdu, kuris moterims ir vyrams teiktų realias pasirinkimo galimybes. Komisija ypač ragina valstybes nares imtis būtinų priemonių, kad būtų sumažintas didelis atsilikimas siekiant tikslų, kuriuos jos pačios nustatė vaikų priežiūros užtikrinimo srityje.